

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОЛОГО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

100 років
кафедрі хімії
Білоцерківського національного
аграрного університету

Біла Церква
2020

УДК

Рекомендовано
радою біолого-технологічного факультету
(Протокол № 7 від 4 березня 2020 р.)

Укладачі: **С.І. Цехмістренко, О.В. Поліщук, Н.В. Пономаренко,
О.С. Цехмістренко, В.М. Поліщук, С.А. Поліщук,
О.В. Мартиненко**

100 років кафедрі хімії Білоцерківського національного аграрного
університету / С.І. Цехмістренко, О.В. Поліщук, Н.В. Пономаренко,
О.С. Цехмістренко, В.М. Поліщук, С.А. Поліщук, О.В. Мартиненко.
Біла Церква, 2020. 43 с.

© БНАУ, 2020

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ ХІМІЇ

Ювілей – це не тільки свято, це насамперед привід для ретельного аналізу пройденого шляху, оцінювання здобутків та визначення перспектив.

Освітнянські традиції Білої Церкви сягають глибокої давнини. Просліджується історичний зв'язок між попередніми навчальними закладами і сучасним аграрним університетом.

У Білоцерківській класичній гімназії, предтечі сьогоднішнього університету, в 1864 р. почалося викладання хімії, яка була включена до предмету природознавства. Половина годин була відведена на вивчення неорганічної хімії – мінералогії, а друга – органічної хімії. У 1872 р. гімназія була реформована в реальне училище. На хіміко-технічному і механіко-технічному відділеннях ґрунтовно вивчали хімію та проводили лабораторні заняття. У 1920 році рішенням Київського губревкому на базі Білоцерківської класичної гімназії було створено сільськогосподарський технікум хліборобства, який розмістився у будинку колишньої гімназії у добротних корпусах із достатньою кількістю навчальних приміщень та господарських прибудов. У 1921 році постановою Київської губнаросвіти Білоцерківський сільськогосподарський технікум був об'єднаний з промисловим, що сприяло значному збільшенню контингенту студентів. У 20-ті роки технікуми функціонували як вищі навчальні заклади. У 1923 році до відділу механізації вливається контингент студентів розформованого Таращанського технікуму механізації, а у 1924 році – Смілянського сільськогосподарського технікуму. При технікумі відкривають агрономічну і механічну профшколи, завершено організацію допоміжно-навчальних структурних одиниць, зокрема лабораторію загальної хімії та сільськогосподарського аналізу. У 1926 році технікум одержав нову назву – Білоцерківський сільськогосподарський політехнікум. У 1930 році технікум реорганізують у зоотехнічний технікум, а у 1931 році – зооветеринарний інститут.

У 1920 р. була створена лабораторія загальної хімії, цей предмет викладав **Бондаренко Тарас Іларіонович** – декан механічного відділення, завідувач профтехшколи. Народився Тарас Іларіонович у 1869 році, за національністю українець, за освітою інженер-хімік. Працював

Т.І. Бондаренко

в міському раднаргоспі. У Білоцерківському сільськогосподарському технікумі працював на посаді лектора, вів курс із хімії і парових котлів. Із 1920 до 1921 рр. Бондаренко Т.І. був першим завідувачем механічного відділення Білоцерківського сільськогосподарського технікуму, в склад якого входили два відділи: загальний машинобудівельний та хімічно-експлуатаційний. Тарас Іларіонович був першим керівником кафедри загальної хімії, на якій пропрацював до 1928 р.

Із 1928 до 1931 рр. завідував кафедрою

загальної хімії **Я.М. Смульський**. Він вів курс хімії в Білоцерківському сільськогосподарському політехнікумі та одночасно працював на робітничому факультеті цього ж технікуму.

У 1932 кафедра загальної хімії була розділена на кафедру біологічної хімії та кафедру неорганічної та аналітичної хімії.

Я.М. Смульський

Кафедра органічної і біологічної хімії

У 1934 р. на кафедру біологічної хімії був переведений курс органічної хімії. З того часу кафедра одержала назву «органічної і біологічної хімії». У 60-х роках на кафедрі викладали курс патофізіології і кафедра відповідно називалася «кафедра біологічної хімії і патофізіології».

Першим завідувачем кафедри біологічної хімії став хімік-інженер **Леонід Арсенович Сицький**, який народився у 1892 р. в м. Одеса. Впродовж 1921–1927 рр. – завідувач лабораторії і завідувач хімічним бюро цукрових заводів Вінницької та Київської області та Уманського Цукротресту. У 1927–1931 рр. – технічний директор, головний інженер цукрових заводів Вінницької області. В 1931–1937 рр. був доцентом

Білоцерківського СГІ, читав курс біохімії та переробки продуктів рослинництва.

Працював Л.А. Сицький також помічником директора по будівництву інституту. Старшим лаборантом кафедри була Л.А. Рославська, яка на цій посаді працювала аж до 1977 р.

У 1934 р. в Білу Церкву переведено Київський агроінженерний інститут цукрової промисловості, який за рішенням Ради Народних Комісарів СРСР був об'єднаний з Білоцерківським ветеринарно-зоотехнічним інститутом. Виник новий великий навчальний заклад – Білоцерківський сільськогосподарський інститут з п'ятьма факультетами: агрономічним, ветеринарним, зоотехнічним, планово-економічним та механізації сільського господарства. Для нового інституту виділили додаткові площі, зокрема третій корпус колишньої гімназії, в якому до того часу розміщався Білоцерківський педагогічний технікум. При інституті відкрили робфак та різні підготовчі курси.

Л.А. Сицький

На зоотехнічному факультеті у 1934 році продовжила функціонувати кафедра біологічної хімії, яка змінила назву на кафедру органічної і біологічної хімії, тому що було переведено курс органічної хімії із кафедри загальної хімії. Очолив оновлену кафедру доцент, кандидат біологічних наук **Майоров С.Н.** з 1934 року. Колектив кафедри на той час складався із п'яти осіб – завідувача, двох асистентів, старшого лаборанта і препаратора. Доцент Майоров С.Н. керував кафедрою до 1935 року. У 1935 році доцента Майорова С.Н. було направлено в Іжевський державний медичний інститут (нині: Іжевська державна медична академія ІДМА, Росія). Там він організував і був першим завідувачем кафедри біохімії. В 1940 р. Леоніда Арсеновича було обрано на посаду доцента кафедри органічної хімії Білоцерківського сільськогосподарського інституту, а в 1941 р. за військового часу він був евакуйований разом із сім'єю.

У 1934 році із Київського інституту цукрової промисловості (нині Національний університет харчових технологій) був прийнятий на посаду професора кафедри органічної та біологічної хімії Білоцерківського сільськогосподарського інституту **Олександр Георгійович Архипович** – відомий вчений у галузі фізико-хімічних та колоїдно-хімічних процесів цукрового виробництва, доктор хімічних наук, професор, автор перших робіт про застосування електрохімічних процесів для очищення

О.Г. Архипович

соку у виробництві цукру. У 1935–1936 рр. Олександр Георгійович був завідувач кафедри. У 1936 році його перевели завідувачем кафедри хімії Астраханського інституту рибного господарства та промисловості (нині Астраханський державний технічний університет). 12 лютого 1938 р. Олександр Георгійович був звинувачений у приналежності до контрреволюційної організації та арештований. Проте, у зв'язку із смертю звинуваченого, справа була припинена. У 1956 році його ім'я було реабілітовано. Проф. О.Г. Архипович є автором 83 наукових праць, двох підручників, кількох монографій.

Із 1934 року асистентом кафедри органічної і біологічної хімії почала працювати **Єлизавета Василівна Гімбельрейх**, яка народилась в 1890 році у м. Катеринослав в родині священика. Навчалася у Петербурзькому медичному інституті. У 1940 р. затверджена на посаді в.о. завідувача кафедри органічної та біологічної хімії БЦСГІ. Єлизавета Василівна успішно захистила дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидат біологічних наук. У 1939 р. була обрана депутатом Білоцерківської міської ради. Вільно володіла англійською, німецькою, французькою та українською мовами. У 1946 р. стала співзасновником медичного відділу УВАН (Української вільної академії наук) та академіком УВАН. Із 1952 р. проживала в Австралії, померла в Мельбурні у 1955 р.

У перші дні Другої світової війни під час бомбардування міста було спалено та розгромлено вцілент корпус № 2 Білоцерківського с.-г. інституту, де розміщувалась кафедра органічної та біологічної хімії. Все її учбове і наукове обладнання згоріло.

Робота цієї кафедри була відновлена у 1944 р. Колектив викладачів читав курси органічної і біологічної хімії на ветеринарному та агрономічному факультетах. Але після евакуації не всі викладачі повернулись, деякі загинули в роки війни. Тому було вирішено 1944 р. завідування кафедри органічної та біологічної хімії тимчасово покласти на асистента **Пилипа Федоровича Ніжка**, який керував кафедрою до 1945 р. У післявоєнні роки Пилип Федорович захистив дисертацію на тему «Динаміка зміни пектинових речовин у плодах при зберіганні» та отримав науковий ступінь кандидата біологічних наук.

Із жовтня 1945 року на посаду в.о. завідувача кафедри органічної і біологічної хімії було призначено доцента **Ростислава Всеволодовича Чаговця** – учня видатного біохіміка О.В. Палладіна. Завдяки зусиллям завідувача у повоєнні роки на кафедрі відновилася наукова робота. Ростислав Всеволодович закінчив Київський інститут народної освіти у 1925 р. У подальшому він академік-секретар Біологічного відділення НАН України, видатний вчений, який працював в галузі вивчення вітамінів, біохімії м'язової тканини і водного обміну. Був обраний членом Міжнародного товариства з вивчення походження життя.

Є.В. Гіммельрейх

П.Ф. Ніжко

Р.В. Чаговець

Е.В. Лахно

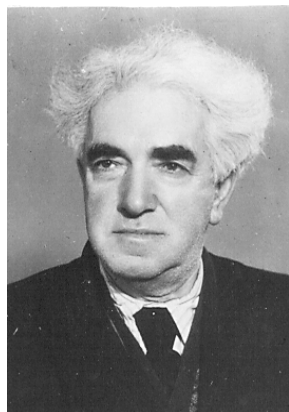
Із 1946 до 1949 рр. кафедру очолював доцент **Е.В. Лахно**, учень Р.В. Чаговця. В ці роки тут розпочалися комплексні дослідження з біохімії вітаміну V_2 .

Мирон Мойсейович Шварцбург завідував кафедрою з 1949 до 1962 рр. з перервою з 1960 до 1961 рр. Він народився в 1889 р. неподалік від Кам'янця-Подільського у міщанській єврейській сім'ї. Закінчив хімічний факультет м. Тулуза (Франція, 1914), Ленінградський психоневрологічний медичний інститут (1918), а також біологічний факультет Узбецького державного університету (м. Самарканд, 1938).

У 1941 р. став кандидатом біологічних наук. Досконало володів 6-ма

мовами: українською, російською, англійською, німецькою, французькою, єврейською.

Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора та медаллю «За победу над Германией». М.М. Шварцбурд багато зробив для поліпшення організації навчально-методичної і науково-дослідної роботи кафедри. Разом зі співробітниками ним були створені фундаментальні методичні розробки з основних тем курсів органічної, фізичної, колоїдної та біологічної хімії, більшість яких і нині використовують педагоги кафедри. У ці роки курс органічної хімії вів доцент **І.П. Лабунський**, що здійснив велику серію досліджень, зокрема аренів та спиртів, вивчив механізм реакції конденсації гліколів і бензену. М.М. Шварцбурдом та асистентами **В.Ф. Карельською** та **С.Б. Вайсман**, які працювали на кафедрі з 1951 по 1966 рр., проведено серію робіт з вивчення впливу фурамону, карбохоліну та пілокарпіну на вміст цукру і кальцію у крові свиней. Випускниця Львівського державного ветеринарно-зоотехнічного інституту **Б.Д. Шрайбман**, яка працювала асистентом кафедри у 1951–1952 рр. захистила кандидатську дисертацію.

М.М. Шварцбурд

А.В. Маханько

Із 1960 до 1961 рр. кафедрою завідував **Андрій Васильович Маханько**, який закінчив Казанський ветеринарний інститут. У 1959 р. захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора ветеринарних наук. У 1961 р. йому присвоєно вчене звання професора кафедри біологічної хімії та патологічної фізіології. У цьому ж році він був призначений завідувачем кафедри фізіології і патофізіології. Нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора та медаллю «За победу над Германией».

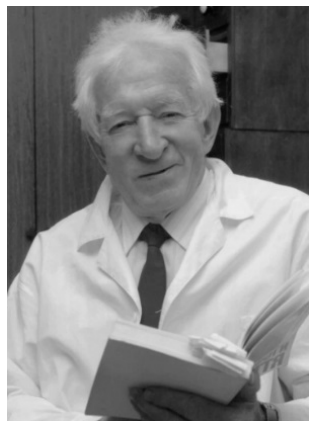
Аркадій Михайлович Куришко працював завідувачем кафедри з 1963 до 1964 рр. Перейшов на кафедру із посади ректора Ужгородського університету та завідувача кафедри органічної хімії. Народився 1902 р. на Черкащині в робітничій сім'ї. Випускник хімічного факультету Київського політехнічного інститу-

ту за спеціальністю «інженер-технолог-хімік цукрової промисловості». Кандидат хімічних наук, доцент.

У 1949–1952 рр. навчався в заочній докторантурі Інституту органічної хімії АН СРСР, працював за темою «Синтез двухтретичных непредельных гликолей, разветвленных полиеновых и парафиновых углеводородов», а також працював над розробкою нових ефективних хімічних речовин захисту рослин. Мав 34 наукові роботи, 2 винаходи. Нагороджений орденами Червоної Зірки і Трудового Червоного Прапора, медалями «За боевые заслуги», «За взятие Будапешта», «За победу над Германией».

А.М. Куришко

О.І. Кононський

Значний внесок у розбудову кафедри вніс **Олексій Іванович Кононський**, який очолював її з 1964 по 2002 рр. Народився в 1929 р. в м. Сквирі у родині колгоспників. У 1953 р. закінчив ветеринарний факультет Білоцерківського СГІ. У 1960 р. після закінчення аспірантури прийшов на кафедру на посаду асистента. У 1961 р. під керівництвом заслуженого діяча науки України професора, доктора біологічних наук П.О. Ковальського захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук на тему «О сегментальной иннервации мышц задней конечности домашних животных».

О.І. Кононський створив на кафедрі гістохімічну лабораторію, в якій він і його учні освоїли низку гістохімічних методик. У 1964 р. йому присвоєно звання доцента. У 1970 р. О.І. Кононський захищає докторську дисертацію на тему «Материалы к гистохимии нервных клеток в онтогенезе». Наукові консультанти – заслужений діяч наук України, гістолог професор П.О. Ковальський і львівський біохімік професор І.Д. Головацький. У 1971 р. йому присвоєно наукове звання професора.

За ініціативи професора О.І. Кононського при кафедрі була створена лабораторія електронної мікроскопії (зав. лаб. А.Т. Марущак). Кафедра стала відомим у нашій державі та за кордоном методичним і науковим центром біохімії тварин. О.І. Кононський – засновник гісто-

Професор О.І. Кононський разом із аспірантами С.І. Цехмістренко та О.М. Клименком проводять електронно-мікроскопічні дослідження

біохімічної наукової школи, вихованцями якої є 7 докторів і 15 кандидатів наук, в тому числі 4 академіки.

Ним опубліковано понад 300 наукових і методичних та інших праць, у тому числі 14 підручників і навчальних посібників для вузів колишнього СРСР, СНД і України.

Олексій Іванович Кононський брав активну участь у громадському та науковому житті міста, області та держави. Він був головою міського, членом правління обласного, республіканського та Всесоюзного товариств „Знання”. Був депутатом Білоцерківської міської ради

депутатів трудящих (1990–1995), член Наукової Ради при Президії НАУ України „Біохімія тварин і людини” (з 1977 р.), Центральної Ради і Президії Українського біохімічного товариства ім. О.В. Палладіна (з 1977), віце-президент Малої АН України (1993–1995). У Сквирській середній школі № 1, яку в 1948 р. він закінчив, започаткована премія ім. О. Кононського для ліцеїстів із природничих дисциплін.

О.І. Кононський – академік Української АН (2004), Нью-Йоркської АН (1998) і Російської АН (2002). Увійшов до міжнародного рейтингу «Хто є хто» Великої Британії (1996, 2007) і США (2001, 2004, 2007) «Хто є хто в світі» (1996–2008), «Хто є хто в науці і техніці» (2006–2007), «Видатні вчені ХХІ століття» (2008–2009), член Золотого фонду м. Біла Церква (1998), почесний громадянин м. Сквир (1999), стипендіат Президента (2004).

О.І. Кононський – автор ряду публіцистичних і художніх творів – «Відлуння Чорнобиля» (1996, 1997), «Герої народу безсмертні» (1998), «Дороги життя» (1998), «Наша гордість» (2000), «Таємниці мозку великих людей» (2002), «Незабутній Шолохов» (2002), «Здоров'я, загартування і зимове купання» (2000), «Минуле та сучасне медицини Білої Церкви» (у співавторстві з Г.Д. Ковбасюком і В.Г. Ковбасюком, 2003 р.), «Життя та вічність» (2005), «Пушкін та Біла Церква» (2011) та інші. Нагороджений

Почесною Грамотою Президії Верховної Ради УРСР (1970), кількома медалями та Міжнародним знаком «Союз Чорнобиля» (2003).

Працював за сумісництвом деканом зооінженерного факультету (1972–1976 рр.). Саме у цей період зі спеціальності «зоотехнія» була введена кваліфікація «зооінженер», а факультет отримав назву «зооінженерний».

Кафедра органічної та біологічної хімії (1974).

(зліва направо 1-й ряд: лаб. Л.А. Рославська, ст. лаб. Тамара Петрівна, проф. О.І. Кононський, ас. Г.І. Маматченко; 2-й ряд: ас. І.О. Девеча, преп. Г.В. Швець, доц. Н.В. Москвічова, доц. В.Г. Герасименко)

Велика роль у становленні кафедри як провідного наукового і методичного центру з біохімії сільськогосподарських тварин і біотехнології належить академіку Української академії аграрних наук, професору, доктору біологічних наук, заслуженому діячу науки і техніки України, відміннику освіти **Віктору Григоровичу Герасименку**. У 1960 р. він закінчив з відзнакою Білоцерківський сільськогосподарський інститут за спеціальність «ветеринарія» та у 1970 р. одержав кваліфікацію біолога-біохіміка після закінчення Київського державного університету імені Тараса Шевченка. Працював асистентом кафедри акушерства і штучного осіменіння сільськогосподарських тварин, а з 1968 р. – асистентом кафедри органічної й біологічної хімії. У 1976 р. В.Г. Герасименка обрали за конкурсом на посаду доцента цієї кафедри. У 1982 р. він захис-

В.Г. Герасименко

тив докторську дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора біологічних наук на тему «Вплив різних рівнів мікроелементів на біохімічні показники і продуктивність сільськогосподарських тварин» за спеціальністю біохімія. З 1978 по 2005 рр. працював проректором з навчальної роботи Білоцерківського ДАУ. В.Г. Герасименко був організатором та директором НДІ екології і біотехнології у тваринництві. Із 1994 р. був завідувачем кафедри годівлі.

Із 1988 р. асистентом кафедри органічної та біологічної хімії працював **Володимир Семенович Бітюцький**, який з 1995 р. був призначений на посаду доцента кафедри органічної та біологічної хімії, а з 2008 по 2017 рр. працював завідувачем кафедри неорганічної та аналітичної хімії.

З 1978 р. на кафедрі почав працювати асистентом випускник ветеринарного факультету Білоцерківського СГІ **Олександр Іванович Розпутній**. Народився в 1949 р. на Київщині в родині колгоспників.

За період роботи опанував викладання органічної хімії, біохімії тварин з основами фізикоїдної хімії та біотехнології. Успішно захистив кандидатську дисертацію. Вивчав кругобіг мікромінеральних речовин, важких металів і корекцію мікромінеральної підгодівлі сільськогосподарських тварин з метою запобігання забрудненню навколишнього середовища важкими металами та одержання екологічно чистої продукції тваринництва. У 1999 році захистив дисертацію на тему «Трансформація важких металів у біотехнологічних системах із виробництва яловичини і свинини» за спеціальністю 03.00.20 – біотехнологія на здобуття наукового ступеня доктора сільськогосподарських наук (науковий консультант – доктор біологічних наук, професор, член-кореспондент УААН Герасименко В.Г.). У 2000 р. обраний на посаду професора кафедри органічної і біологічної хімії, а з 2001 р. переведений на посаду завідувача кафедри безпеки життєдіяльності БДАУ. Вче-

О.І. Розпутній

не звання професор присвоєне в червні 2002 р. Має понад 150 друкованих праць.

О.І. Розпутній був 6 років вченим секретарем спеціалізованої вченої ради по захисту кандидатських і докторських дисертацій з біотехнології (БДАУ), потім членом спеціалізованих рад з біотехнології (м. Біла Церква, м. Харків), членом експертної ради ВАК України з зоотехнії та ветеринарної медицини. Під час перебування на кафедрі органічної і біологічної хімії був головою профспілкового бюро зооінженерного факультету.

І.Б. Епштейн

Ілля Борисович Епштейн працював на кафедрі старшим викладачем майже 50 років. Це був прекрасний науковець, обдарований педагог. Закінчив аспірантуру у Р.В. Чаговця. Брав участь у підготовці величезної плеяди вчених агрономів, зоотехніків та ветеринарних лікарів. Учасник Другої світової війни.

У 1962 р. на кафедру прийшов працювати асистентом **В.Г. Тертишний**. У 1963 р. він захистив кандидатську дисертацію «Вплив бору на азотистий обмін у овець». У 1966 р. йому присвоєно звання доцента. В.Г. Тертишним виконано понад 30 наукових робіт по вивченню впливу кобальту, цинку та фтору на білковий і мінеральний обмін у великої рогатої худоби.

Тривалий час (1966–1990) на кафедрі працювала випускниця зоотехнічного факультету Іванівського СГІ, **Ніна Володимирівна Москвічова**. Під керівництвом видатного біохіміка професора С.І. Афонського виконала дисертаційну роботу на тему: «Железо-белковые комплексы в сыворотке крови крупного рогатого скота при росте и продуктивности». У 1965 році рішенням ВАК їй присвоєно науковий ступінь кандидата біологічних наук. Із 1966 р. – асистент кафедри органічної та біологічної хімії БЦСГІ, а з 1968 – доцент. Займалась дослідженням

Н.В. Москвічова

біохімічних механізмів адаптації організму свиней та великої рогатої худоби до факторів мікроелементного живлення. Автор 21 наукової роботи. У 1990 р. звільнена з посади доцента кафедри органічної та біологічної хімії за власним бажанням у зв'язку з виходом на пенсію.

Г.І. Маматченко

У 1967 році на кафедру після закінчення аспірантури при Всесоюзному науководослідному інституті фізіології і біохімії с.-г. тварин (м. Боровськ, Калузька обл.) прийшла працювати **Галина Іванівна Маматченко**, випускниця зоотехнічного факультету Північно-Осетинського сільгоспінституту. Під керівництвом д-ра біол. наук, професора А.А. Алієва виконала дисертаційну роботу на тему «Динамика поступлення амінокислот и других азотосодержащих веществ в печень свиней при различных источниках азотного питания», яку захистила у 1976 р. У 1991 р. їй присвоєно звання доцента кафедри органічної та біологічної хімії.

Із 1974 р. до 2017 рр. на кафедрі органічної та біологічної хімії працювала випускниця Дніпропетровського державного університету **Ізабела Олександрівна Девеча**.

Поєднуючи педагогічну і методичну роботу з науковими дослідженнями, вона працювала над вивченням біохімічних механізмів субклітинної адаптації птиці до екзогенних факторів живлення. Успішне завершення цієї роботи дало змогу І.О. Девечі у 1984 р. захистити кандидатську дисертацію на тему «Вплив селену на обмін та продуктивність бройлерів» (03.00.04 – біохімія). У 1992 р. отримала вчене звання доцента кафедри органічної та біологічної хімії.

І.О. Девеча

Впродовж 1999–2003 рр. І.О. Девеча була завідувачем та доцентом кафедри педагогічної майстерності Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів і одночасно викладала органічну, аналітичну, фізколоїдну хімію у вищому професійному училищі № 9, з 2003 до 2006 рр. – доцент Міжрегіональної Академії Управління персоналом. І.О. Девеча – автор понад 70 друкованих наукових та методичних праць.

Із 1991 до 1995 рр. на кафедрі працював **Олександр Миколайович Мельниченко**, спочатку як аспірант (керівник проф. В.Г. Герасименко), потім – асистент. У подальшому перейшов працювати на кафедру екології.

Нині Олександр Миколайович доктор сільськогосподарських наук, професор, декан екологічного факультету.

На кафедрі працював асистент **Михайло Володимирович Злочевський**, який у подальшому захистив кандидатську дисертацію, наразі працює доцентом кафедри екології та біотехнології.

Тривалий час (1988–2006 рр.) на кафедрі асистентом працював випускник зооінженерного факультету **Ігор Анатолійович Псуйко**, який поєднував викладацьку роботу з науковою діяльністю. Під його керівництвом працював науковий студентський гурток. Роботи гуртківців неодноразово відзначалися грамотами і преміями на студентських конференціях та конкурсах.

Після закінчення аспірантури з 2003 до 2006 рр. на кафедрі працював асистентом **Михайло Михайлович Сімоненко**, який у 2005 році захистив кандидатську дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук (науковий керівник доктор біол. наук, професор О.І. Кононський).

Із 2003 до 2006 рр. у аспірантурі кафедри навчалась **Ольга Миколаївна Чубар**, яка успішно захистила дисертаційну роботу на тему «Антиоксидантний статус печінки перепела за умов нітратного навантаження та корекції зерном амаранту» на здобуття наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук (керівник – професор С.І. Цехмістренко). За результатами дисертаційної роботи опубліковано понад 20 статей у фахових виданнях, 2 тези доповідей та рекомендації. Впродовж 2006–2011 рр. О.М. Чубар працювала асистентом, а в подальшому доцентом кафедри.

Після закінчення аспірантури та успішного захисту у 2011 р. кандидатської дисертації на тему «Енергетичний обмін та система антиоксидантного захисту в субклітинних структурах печінки перепелів за дії препарату Сел-Плекс при змодельованому кадмієвому навантаженні» (керівник – професор С.І. Цехмістренко) працювала асистентом кафедри **Тетяна Станіславівна Яремчук**.

Багато років сумлінно працювали на кафедрі старші лаборанти **Пятенко Марія Степанівна**, а також випускниця зооінженерного факультету **Тетяна Андріївна Соломко** (1982–2016), які добросовісно виконували обов'язки старшого лаборанта, дбали про збереження та примноження матеріальної бази. Успішно забезпечували навчальний та нау-

О.М. Мельниченко

ковий процес на кафедрі лаборанти Людмила Андріївна Слободянюк та Тамара Олексіївна Сімоненко.

Кафедра органічної та біологічної хімії (2003)

(зліва направо ас. І.А. Псуйко, доц. В.С. Бітюцький, ст. лаб. Т.А. Соломко, ас. М.М. Сімоненко, проф. О.І. Кононський, проф. С.І. Цехмістренко, проф. О.І. Розпутній, лаб. Т.О. Сімоненко).

Кафедра органічної та біологічної хімії (2006)

(зліва направо 1-й ряд: доц. В.С. Бітюцький, проф. С.І. Цехмістренко, проф. О.І. Кононський, доц. І.О. Девеча; 2-й ряд: асп. О.С. Цехмістренко, ст.лаб. Т.А. Соломко, асп. Т.С. Яремчук, лаб. Т.О. Сімоненко, асп. В.М. Поліщук, асп. Н.В. Пономаренко, асп. Д.В. Муравка, ас. О.М. Чубар)

Кафедра органічної та біологічної хімії (2015)

(зліва направо 1-й ряд: ст.лаб. Т.А. Соломко, проф. С.І. Цехмістренко, доц. І.О. Девеча;
лаб. Т.О. Сімоненко, 2-й ряд: доц. В.М. Поліщук, асп. С.А. Поліщук, доц. Н.В.
Пономаренко, доц. О.С. Цехмістренко, асп. Н.В. Роль, асп. М.М. Федорченко)

Кафедра органічної та біологічної хімії (2017 р.)

(зліва направо: доц. Н.В. Пономаренко, доц. О.С. Цехмістренко, ас. С.А. Поліщук,
доц. В.М. Поліщук, проф. С.І. Цехмістренко, ст.лаб. О.О. Ляшенко, доц. І.О. Девеча)

С.І. Цехмістренко

У період 2002–2017 рр. завідувачем кафедри органічної та біологічної хімії була **Світлана Іванівна Цехмістренко**.

Під час навчання на зооінженерному факультеті Білоцерківського СГІ С.І. Цехмістренко була активним членом наукового студентського гуртка при кафедрі органічної і біологічної хімії, вела наукові дослідження, публікувала наукові статті. Брала активну участь у громадському житті. 1987 року вона успішно захистила кандидатську дисертацію під керівництвом професора О.І. Кононського. Після закінчення аспірантури С.І. Цехмістренко прийшла працювати на кафедру органічної і біологічної хімії. За сумісництвом з 1989 до 1996 рр. – вечний секретар університету та завідувач аспірантури. Вміло поєднуючи педагогічну, наукову і методичну роботу після закінчення докторантури у 1999 р. захистила докторську дисертацію на тему «Показники білково-нуклеїнового обміну та пероксидного окиснення ліпідів у органах травлення курей у постнатальному періоді онтогенезу і в умовах дії іонізуючої радіації».

С.І. Цехмістренко є автором понад 320 наукових праць, методичних розробок та рекомендацій, затверджених Мінагрополітики України. Під її керівництвом працюють аспіранти та здобувачі. Напрямом дослідження цих науковців є вивчення процесів пероксидного окислення ліпідів та антиоксидантного захисту органів і систем сільськогосподарських тварин та птиці при дії на організм різних стрес-факторів. Постійно бере участь та виступає з доповідями на міжнародних, державних і вузівських конференціях та з'їздах. У 2004 році на базі кафедри під керівництвом проф. С.І. Цехмістренко створено міжфакультетську науководослідну лабораторію біохімічних і гістохімічних методів дослідження.

С.І. Цехмістренко була членом редколегії тематичного збірника «Вісник Білоцерківського державного аграрного університету» та наукововиробничого журналу «Аграрні вісті», «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва», членом 2-х спеціалізованих вчених рад по захисту кандидатських та докторських дисертацій при Національному аграрному університеті та Білоцерківському державному агроуніверситеті.

У 2005–2008 роках С.І. Цехмістренко працювала проректором факультету заочної освіти, на якому навчалася понад 3500 студентів.

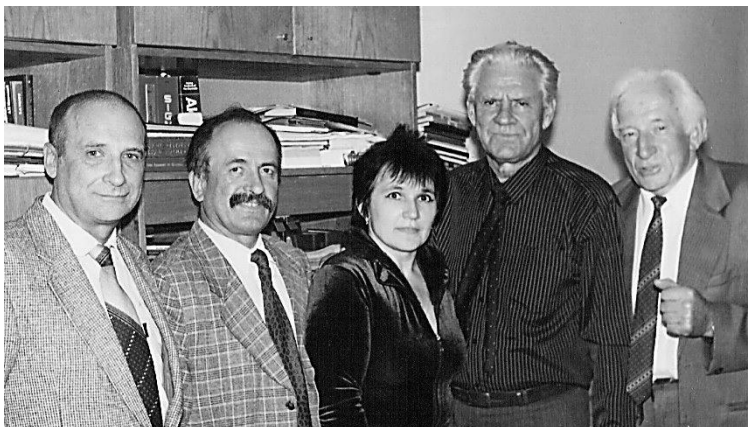
За високий професіоналізм і особистий внесок у впровадження наукових розробок у виробництво С.І. Цехмістренко нагороджена Почесною грамотою Міністерства аграрної політики України (2000) та орденом «За мудрість, гідність та самовідданість» (2009).

Результати наукових досліджень співробітників кафедри систематично презентуються на наукових конференціях, з'їздах, симпозиумах.

Делегати біохімічного конгресу (2002).

(зліва направо: д-р с.-г. наук, проф. Цехмістренко С.І., д-р біол. наук Виноградова Р.П., д-р біол. наук Кононський О.І., д-р біол. наук Головацький І.Д., д-р біол. наук Цудзевич Б.О.)

Учасники міжнародного біохімічного з'їзду (2000).

(зліва направо: д-р біол. наук, академік УААН Романюк Б.П., д-р мед. наук, лауреат Державної премії, «батько» дітей з пробірки» Дахно Ф.В., д-р с.-г. наук, проф. Цехмістренко С.І., д-р біол. наук, академік ВШ Курський М.Д., д-р біол. наук, академік Кононський О.І.)

Під час роботи XII біохімічного конгресу (2019).
(У центрі директор Інституту біохімії ім. О. В. Палладіна,
академік НАН України С.В. Комісаренко).

Кафедра неорганічної та аналітичної хімії

У 1932 р. як самостійна одиниця почала функціонувати кафедра неорганічної та аналітичної хімії.

Б.М. Шершевицький

З часу роз'єднання кафедр по 1934 рр. професор **Шершевицький Борис Миколайович** за сумісництвом очолює кафедру неорганічної та аналітичної хімії Білоцерківського сільськогосподарського інституту. Борис Миколайович народився на Сумщині в родині земського лікаря. Навчаючись у гімназії, Борис Шершевицький виступив на захист селян, за що його позбавили права вступати до університетів Російської імперії. Тому він поїхав до Німеччини, де познайомився з видатним ученим Рафаелем Едуардом Лізегангом (1869–1947) з Інституту біофізики Товариства кайзера Вільгельма у Франкфурті-на-Майні, чиім іменем названий феномен «кілець Лізеганга».

Як відомо, кільця Лізеганга – концентричні кільця або ритмічно перемежовані смуги, що виникають в результаті періодичного осадження

будь-яких сполук при дифузії у гелях. Такі «зеброподібні» утвори досить часто трапляються у природі – у стовбурах дерев, квітах, мінералах. Б.М. Шершевицький присвятив свою наукову роботу дослідженню цього явища.

Співробітники кафедри читали курси і проводили лабораторно-практичні заняття з неорганічної, органічної та аналітичної хімії. Одночасно з роботою в нашому інституті Борис Миколайович також завідує кафедрою неорганічної хімії Київського ветеринарного інституту до 1941 року. Зі спогадів його студентів – Шершевицький Б.М. блискуче

А.В. Киценко

читав лекції вишуканою українською мовою і студенти, навіть ті, що мали вільне відвідування, не пропускали жодної.

У 1934 р. Київський агроінженерний інститут цукрової промисловості було переведено до Білої Церкви і з Білоцерківського політехнічному утворено Білоцерківський сільськогосподарський інститут. Саме із Києва і прибув у Білу Церкву професор **Киценко А.В.**, який з 1934 р. став завідувачем кафедри загальної хімії. Курс органічної хімії було передано кафедрі біохімії, а кафедра загальної хімії одержала назву кафедри неорганічної та аналітичної хімії.

Із 1934 до 1941 рр. викладацький склад кафедри часто змінювався. У різні роки на цій кафедрі під керівництвом професора Киценка А.В. працювали: доцент **Н.Ф. Щербина**, асистенти **Д.І. Малишев**, **П.Ф. Ніжко**, **Д.М. Седонюк**, **І.В. Димерський**, лаборант **А.П. Писка**, препаратор **В.В. Самозван**.

Після визволення міста від німецьких загарбників та відновлення роботи інституту завідування кафедрою в 1944 році було тимчасово доручено старшому викладачу **Дорофею Миколайовичу Седонюку**. У 1930 р. він закінчив Київський агроінженерний інститут цукрової промисловості і отримав спеціальність «агроном-організатор». Можливо, закінчив аспірантуру в цьому ж навчальному закладі. У Білій Церкві він працював з 1934 р. після переведенням до міста Київського агроінженерно-

Д.М. Седонюк

го інституту цукрової промисловості працює на кафедрі загальної хімії Білоцерківського сільськогосподарського інституту під керівництвом завідувача цієї кафедри Киценка Л.В. Дорофей Миколайович здійснював керівництво кафедрою до 1945 року.

М.С. Климушкін

У вересні 1945 р. в.о. завідувача кафедри неорганічної і аналітичної хімії Білоцерківського сільськогосподарського інституту стає доцент **Михайло Сергійович Климушкін**. До викладацького складу кафедри на той час входили асистенти **А.П. Марченко, Б.С. Литовкин, М.І. Москаленко**.

У 1947 р. на посаду виконуючого обов'язки завідувача кафедри неорганічної та аналітичної хімії Білоцерківського СГІ призначено кандидата хімічних наук **Починка Харитона Миколайовича**. У 1927 році він закінчив Київський фармацевтичний інститут та отримав спеціальність фармацевта. Після закінчення інституту Харитон Миколайович працював на кафедрі аналітичної хімії Київського хіміко-технологічного інституту харчової промисловості ім. А.І. Мікояна, старшим науковим співробітником у лабораторії фізіології та біохімії ВА-СГНІЛ під керівництвом академіка Є.П. Вотчала. У 1939–1941 рр був обраний доцентом кафедри загальної хімії Білоцерківського СГІ. Під час другої світової війни був у різних діючих частинах 1-го Українського фронту. За зразкове виконання завдань командування старшого лейтенанта Починка Х.М. було нагороджено медалями «За бойові заслуги» та «За перемогу над Німеччиною».

У 1948–1954 рр. кафедрою завідував доцент **Павло Карлович Леман**, а асистентами працювали **В.Д. Щетиніна, М.А. Шерстобова, В.Ф. Ткачова**.

Про рівень культурно-виховної роботи інституту у ті далекі повоєнні роки свідчать такі факти. Професор А.І. Акаєвський, який у 1948 р. очолив кафедру анатомії, створив інструментальне тріо у складі: професор А.І. Акаєвський (скрипка), завідувач бібліотекою БЦСГІ С.Г. Міхновська (фортепіано) та доцент, завідувач кафедрою неорганічної та аналітичної хімії Ле-

П.К. Леман

ман П.К. (віолончель). Це були музиканти високого класу. Вони систематично виступали перед співробітниками та студентами інституту з концертами. Звучали твори композиторів-класиків – Чайковського, Лисенка, Мусоргського, Глінки, Рахманінова, Дворжака, Шопена, Берліоза, Гуно. Такі концерти користувались попитом у слухачів, були надзвичайно корисними для студентів, які переважно були вихідцями із села й не мали ніякого уявлення про класичну музику.

Пізніше, аж до 1967 р., завідувачі кафедри часто змінювалися. З 1967 р. кафедру протягом 15 років очолювала кандидат хімічних наук, доцент **Людмила Павлівна Александрова**, яка була вмілим організатором і талановитим вченим. Вона розробила новий метод хімічного сріблення діелектриків та напівпровідників за порівняно низьких (до 200 °С) температур, за що одержала три авторських свідоцтва. Наукова робота кафедри активно проводилася ще в післявоєнні роки, коли поряд із теоретичними дослідженнями велися роботи, пов'язані з сільськогосподарським виробництвом.

Л.П. Александрова

У 1950 р. асистент **М.А. Шерстобоева** разом із **Г.Д. Івановою** проводила дослідження мінерального складу кісток свиней, уражених інфекційним ринітом. Вивчали окисно-відновні властивості залізовмісних похідних хлорофілу. Доцент **А.О. Качан** вивчав дію світла на електропровідність листя картоплі помідорів та кукурудзи. Під керівництвом професора **Б.Г. Савінова** досліджували стереоізомерні перетворення каротину в кормах для сільськогосподарських тварин. За результатами цих досліджень була написана монографія «Каротин – провітамін А і одержання його препаратів». Доцент **Ю.Я. Тільманс** займався питаннями розробки комплексних добрив, які одночасно містять макро- та мікроелементи, а доцент **О.М. Гордієнко** з 1969 до 1980 рр. вивчала вплив різних доз добрив на пивоварні властивості зерна ярого ячменю. У 60-х роках на кафедрі працювали низка талановитих викладачів, зокрема **К.Г. Шипов** (1962–1963), **М.Г. Морехін** (1963–1965). Теоретичні дослідження доцента **І.С. Бігича** були присвячені вивченню властивостей неводяних розчинів подвійних солей методом електропровідності. Їх результати опубліковані в «Українському хімічному журналі» та інших виданнях.

Кафедра неорганічної та аналітичної хімії (1977).

(зліва направо: 1-й ряд: доц. О.М. Гордієнко, доц. Л.П. Александрова, доц. М.А. Шерстобоева; 2-й ряд: ст. лаб. Г.М. Мельник, ас. А.М. Сірант, преп. І. Губерман, лаб. Л.П. Олійник, лаб. М.А. Петрова)

У 1978–1980 рр. співробітники кафедри **Антоніна Михайлівна Сірант** та **Олександр Евальдович Мацієвський** вивчали вміст важких металів у воді, ґрунті й осадах січних вод, а **Анастасія Анастасівна Калініченко** разом із колегами з Київського державного університету – термостійкі кисневмісні сполуки на основі 4-валентного олова з особливими електрофізичними властивостями.

На кафедрі у різні роки працювали доценти **Н.Д. Худякова**, **Л.Н. Ейнгорн**, **А.І. Карпович**, **О.Н. Антошина**, **В.П. Мадико**, **П.П. Маховка**, **Т.К. Тимошенко**, **В.П. Проценко**, **Г.В. Гречко**, **Н.М. Васильєва**, **Ж.В. Кузнєцова**, **Є.С. Забігайло**, які були вмілими науково-педагогічними працівниками.

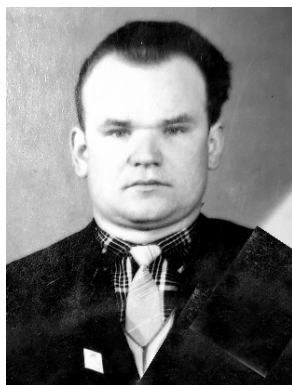
Із 1984 р. кафедру очолив доцент **Микола Семенович Одинокій**, який у 1960 р. закінчив з відзнакою агрономічний факультет Білоцерківського СГІ. У 1963–1966 рр. був аспірантом кафедри агрохімії та ґрунтознавства, а в подальшому асистентом цієї кафедри. У 1969 р. захистив дисертацію та отримав науковий ступінь кандидата с.-г. наук. У 1981 р. був призначений на посаду доцента кафедри неорганічної та аналітичної хімії. Завідувачем кафедри неорганічної хімії Микола Семенович пропрацював до 2000 р. Перед підпорядкуванням екологічному

факультету (2003) на кафедрі працювали: завідувач **І.Г. Миколок**, доцент **С.В. Качан**, канд. с.-г. наук **Л.М. Філіпова**, канд. геогр. наук **І.П. Гамалій**, старший лаборант **Г.М. Мельник**, лаборант **О.О. Жарчинська**, які успішно забезпечували навчальний процес для студентів всього університету.

Із 2000 до 2007 рр. обов'язки завідувача кафедри виконував доцент **Іван Гаврилович Миколок**. У 1964 р. закінчив агрономічний факультет Білоцерківського сільськогосподарського інституту. З 1968 р. працював асистентом кафедри агрохімії та ґрунтознавства, протягом 1970–1973 рр. був в аспірантурі та продовжував працювати на цій кафедрі асистентом і в подальшому доцентом. Для удосконалення навчального процесу використовував власні наукові розробки і дослідження, зокрема: «Вплив стимуляторів росту на біохімічні процеси в рослинах», «Властивості розчинів неелектролітів та електролітів». З 1999 р. був обраний доцентом кафедри неорганічної та аналітичної хімії, а з 2000 р. – в.о. завідувача кафедри. До 2015 р. продовжував працювати на посаді доцента кафедри.

М.С. Одинокий

І.Г. Миколок

Кафедра неорганічної та аналітичної хімії (1999).

(зліва направо: ст. лаб. **Г.М. Мельник**, лаборант, доц. **І.Г. Миколок**, лаб. **М.А. Петрова** доц. **А.А. Калініченко**)

В.С. Бітюцький

Із 2007 до 2017 рр. кафедру очолював доктор сільськогосподарських наук професор **Володимир Семенович Бітюцький**, який закінчив Київський державний університет ім. Тараса Шевченка за спеціальністю «біолог-біохімік». Працює у БНАУ з 1978 року. У 1990 р. під керівництвом академіка УААН В.Г. Герасименка захистив кандидатську дисертацію на тему: «Вплив комплексу цеолітів та біологічно активних речовин на показники метаболізму і продуктивність курчат-бройлерів» (03.00.04 – біохімія). На базі НДІ екології та біотехнології (БДАУ) підготував докторську дисертацію (науковий консультант академік УААН В.Г. Герасименко) на тему: «Біотехнологія одержання і застосування комплексних антианемічних препаратів для корекції адаптивних систем організму поросят в постнатальному онтогенезі» (03.00.20 – біотехнологія), яку успішно захистив у 2007 році. Автор понад 200 наукових та навчально-методичних праць, співавтор 16 Технічних умов (ТУУ) та 12 патентів.

Кафедра неорганічної та аналітичної хімії (2016).

(зліва направо: 1-й ряд: ас. О.О. Селезнева, проф. В.С. Бітюцький, ас. Н.В. Гаюк, 2-й ряд: ас. Ю.М. Шадура, ст. лаб. Н.А. Никифорчин, доц. І.І. Сотніченко, доц. О.М. Михайленко)

Довгий час на кафедрі працювали доценти **С.В. Качан, О.В. Михайленко, Л.В. Мороз**, асистенти **Ю.М. Шадура, Н.В. Гаюк**. Зокрема, у 1990–1997 та 2015–2019 рр. на кафедрі працювала асистентом випускниця Ленінградського державного педагогічного інституту ім. О.І. Герцена **Олександра Олександрівна Селезньова**. Вміло поєднуючи викладацьку та педагогічну діяльність вона підготувала та захистила у 1993 році кандидатську дисертацію на тему «Регуляція активності екзогенних ферментів шляхом їх іммобілізації» (науковий керівник проф. В.Г. Герасименко)

СУЧАСНИЙ СТАН КАФЕДРИ

У 2017 р. кафедру органічної і біологічної хімії та кафедру неорганічної і аналітичної хімії було об'єднано і названо кафедрою «хімії». Очолила кафедру доктор с.-г. наук, професор Світлана Іванівна Цехмістренко.

Кафедра хімії (2018)

(зліва направо: ас. Н.В. Роль, доц. Н.В. Пономаренко, доц. О.С. Цехмістренко, проф. С.І. Цехмістренко, доц. В.М. Поліщук, ас. О.О. Селезньова, ст. лаб. О.О. Ляшенко, ас. Н.В. Гаюк, ас. С.А. Поліщук)

На початок 2019-2020 навчального року кафедра хімії має такий склад: Цехмістренко С.І. – зав. кафедри, доктор сільськогосподарських наук, професор; кандидати сільськогосподарських наук, доценти Цехмі-

стренко О.С., Поліщук В.М., Пономаренко Н.В., Поліщук С.А., асистент Гаюк Н.В., старший лаборант Ляшенко О.О.

В.М. Поліщук

Поліщук Віталій Миколайович народився 22 серпня 1980 р. у Кіровоградській області в родині робітників.

Після закінчення школи у 1997 р. був зарахований студентом Компаніївського технікуму ветеринарної медицини, який закінчив у 2000 р. з відзнакою.

Із 2000 до 2003 р. був студентом факультету ветеринарної медицини скороченого терміну денної форми навчання Білоцерківського державного аграрного університету, який закінчив з відзнакою і був рекомендований до вступу в аспірантуру вченою радою факультету.

Після закінчення університету пройшов практичну підготовку, працював 2 роки на посаді заступника начальника управління ветеринарної медицини в Устинівському районі Кіровоградської області.

У 2005 р. зарахований до аспірантури при кафедрі органічної та біологічної хімії Білоцерківського державного аграрного університету до зав. кафедри органічної та біологічної хімії, доктора с.-г. наук, професора С.І. Цехмістренко. У 2008 році відбувся успішний захист дисертаційної роботи за темою: «Ліпідний обмін в організмі страусів у віковому аспекті та за дії біологічно активних препаратів» та отримав диплом кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 03.00.04 – біохімія.

Із 2008 до 2014 р. працював на посаді асистента кафедри органічної та біологічної хімії. В 2014 році присвоєно вчене звання доцента. Опубліковано понад 90 наукових праць.

Цехмістренко Оксана Сергіївна народилася 28 грудня 1981 р. у Білій Церкві.

Після закінчення з відзнакою Білоцерківського державного аграрного університету у 2003 році отримала диплом лікаря ветеринарної медицини і була рекомендована до вступу в аспірантуру.

У 2006 році зарахована до стаціонарної аспірантури кафедри органічної та біологічної хімії (керівник – професор О.І. Кононський),

О.С. Цехмістренко

після закінчення якої у 2009 році успішно захистила дисертаційну роботу «Пероксидне окиснення ліпідів у нирках перепелів за умов кадмієвого навантаження та його корекція сполуками селену» та отримала диплом кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 03.00.04 – біохімія. За результатами дисертаційної роботи опубліковано 18 друкованих праць, у тому числі рекомендації та патент на корисну модель.

Із вересня 2009 року працювала на посаді асистента кафедри органічної та біологічної хімії, а з березня 2015 – на посаді доцента.

О.С. Цехмістренко є автором понад 90 наукових праць, методичних розробок, рекомендацій, співавтором 2-х навчальних посібників та робочих зошитів. Бере участь та виступає з доповідями на міжнародних, державних і вузівських конференціях та з'їздах. У 2019 році зарахована до стаціонарної докторантури. Досліджує вплив на організм птиці наночастинок металів та неметалів. Наразі проводиться активна робота над докторською дисертацією.

Під керівництвом О.С. Цехмістренко працює науковий студентський гурток. Роботи гуртківців відзначалися грамотами та займали призові місця на студентських конференціях і конкурсах.

Доцент О.С. Цехмістренко брала активну участь у художній самодіяльності університету у складі народного ансамблю бандуристів.

Н.В. Пономаренко

Пономаренко Наталія Вікторівна народилася 23 листопада 1979 року у Білій Церкві. У 2003 році закінчила Білоцерківський державний аграрний університет та отримала диплом лікаря ветеринарної медицини. У 2004 році працювала старшим лаборантом кафедри незаразної патології ІПНКСВМ Білоцерківського державного аграрного університету та вступила до аспірантури за спеціальністю 03.00.04 – біохімія (науковий керівник – професор С.І. Цехмістренко). З 2006 року працювала на посаді асистента кафедри органічної та біологічної хімії. У 2007 році захистила кандидатську дисертацію на тему: «Вплив насіння амаранту на склад та пероксидне окиснення ліпідів у підшлунковій залозі перепелів за дії нітратів». З 2013 року працює доцентом кафедри органічної та біологічної хімії.

За період науково-педагогічної роботи опубліковано понад 60 наукових робіт, з яких 2 патенти на корисну модель, 2 методичні рекомен-

дації, 3 статті в міжнародних виданнях, які індексуються Scopus. Розроблено та видано навчальний посібник «Основи біогеохімії».

Поліщук Світлана Анатоліївна народилася 8 квітня 1978 року в м. Тирасполь. Протягом 1993-1997 років навчалась у Тульчинському технікумі ветеринарної медицини, який закінчила з відзнакою.

Після закінчення Білоцерківського державного аграрного університету у 2000 році отримала диплом лікаря ветеринарної медицини. Трудовий шлях почала з лікаря ветеринарної медицини в господарстві Вінницької області, далі директор Устинівської РДЛВМ у Кіровоградській області та старший лаборант кафедри епізоотології та інфекційних хвороб ФВМ Білоцерківського НАУ.

С.А. Поліщук

З грудня 2009 року є аспірантом стаціонарної аспірантури кафедри органічної та біологічної хімії (науковий керівник – доктор с.-г. наук, професор С.І. Цехмістренко). У 2015 році відбувся успішний захист дисертаційної роботи за темою: «Особливості окисної модифікації ліпідів і білків у спермі кнурів-плідників за дії Мультибактеріну» та отримала диплом кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю 03.00.04 – біохімія. З вересня 2015 року працює на посаді асистента кафедри органічної та біологічної хімії, а з 2019 року – на посаді доцента.

Н.В. Гаюк

За результатами дисертаційної роботи опубліковано 27 друкованих праць, із них 11 статей у фахових виданнях, з яких 4 статті у міжнародних виданнях та 2 іноземною мовою, 13 тез, 2 методичні рекомендації та 1 патент на корисну модель.

Після закінчення університету у 2015 році на кафедру прийшла працювати випускниця Українського державного хіміко-технологічного університету **Гаюк Надія Володимирівна** З 2017 році Н.В. Гаюк навчається в аспірантурі Національного авіаційного університету за спеціальність "Хімія". Працює над виконанням кандидатської дисертації за темою: «Функціо-

нальність та молекулярно-ситові властивості продуктів електрокристалізації з Mn - Me(I) - Me(II-IV)-вмісних флуоридних електролітів» (Науковий керівник, д-р хім. наук, професор Г.В. Сокольський).

О.О. Ляшенко

Забезпечує пед. процес на кафедрі старший лаборант **Олена Олександрівна Ляшенко**, яка працює в університеті понад 20 років, а на кафедрі хімії з 2016 року.

На кафедрі активно проводиться науково-дослідна робота. Аспіранти та здобувачі, досліджують особливості біохімічного статусу органів та тканин тварин, а також вплив на організм різних фізико-хімічних факторів. При цьому проводиться пошук нових природних сполук, що можуть покращити антиоксидантні та захисні властивості організму.

Фахівці кафедри органічної і біологічної хімії читають такі курси дисциплін: органічна хімія, біохімія тварин з основами фізичної і колоїдної хімії, біохімія гідробіонтів, біохімія молока і молочних продуктів, біохімія м'яса і м'ясних продуктів, біохімія кормів, біогеохімія, фармацевтична хімія.

Доктор с.-г наук, професор С.І. Цехмістренко з аспірантами кафедри у міжфакультетській лабораторії біо- і гістохімічних методів дослідження (2007)

Науковці кафедри виконують науково-дослідну роботу (2018)

Лабораторно-практичні заняття з органічної хімії

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА РОБОТА

На кафедрі викладають наступні дисципліни – хімії: загальна, неорганічна, аналітична, фізична, колоїдна, органічна, біохімія тварин, біохімія гідробіонтів, біогеохімія, біохімія молока і молочних продуктів, біохімія м'яса і м'ясних продуктів, біохімія кормів і кормових добавок.

Наукова робота

Наукова робота кафедри є багатогранною та багатовекторною. Впродовж багатьох років науковці проводять дослідження щодо вивчення впливу на організм тварин та птиці різних фізико-хімічних чинників. Проводили розробку технологій виробництва металохелатних сполук з використанням каталітичних та біокаталітичних процесів. Вивчалися процеси отримання та використання біологічно активних речовин з рослинної та тваринної сировини, із залученням ресурсо- та енергозберігаючих технологій. Наразі проводяться дослідження щодо залучення нанотехнологій у сучасне сільське господарство, а також розробки нанокомпозитів та наноматеріалів.

За результатами досліджень співробітниками та аспірантами кафедри підготовлено та захищено 5 докторських: О.І. Кононський (1970), В.Г. Герасименко (1982), С.І. Цехмістренко (1999), О.І. Розпутній (1999), В.С. Бітюцький (2007) та 22 кандидатських дисертацій: О.І. Кононський (1961), В.Г. Герасименко (1967), Н.В. Москвічова (1966), Г.І. Маматченко (1982), І.О. Девеча (1984), С.І. Цехмістренко (1987), О.М. Клименко (1987), О.І. Розпутній (1988), В.С. Бітюцький (1990), О.О. Селезньова (1996), О.М. Мельниченко (1996), О.В. Міхайліна (2001), М.М. Сімоненко (2005), О.М. Чубар (2006), Н.В. Пономаренко (2007), В.М. Поліщук (2008), Д.В. Єсьман (2008), О.С. Цехмістренко (2009), Т.С. Яремчук (2011), С.А. Поліщук (2015), Коберська В.А. (2015), Роль Н.В. (2019).

Академіки О.І. Кононський та В.Г. Герасименко створили власні наукові школи, вихованцями якої стали дослідники із інших установ.

Підтримування наукової кваліфікації кадрового складу кафедри забезпечується наявністю на кафедрі докторантури та аспірантури.

Міжнародна науково-практична конференція „Біохімія у вирішенні актуальних питань біології, ветеринарії та тваринництва”, присвяченої 80-річчю від дня народження доктора біологічних наук, професора, академіка УАН, Нью-Йоркської АН і Російської АН *Олексія Івановича Кононського* (2009)

Міжнародна науково-практична конференція (Львів, 2011)
(зліва направо проф. І.І. Розгоні, академік УААН Г.О. Богданов, проф.
С.І. Цехмістренко, член-кор. УААН І.Б. Ратич, академік УААН В.В. Влізло)

ПЕРЕЛІК основних публікацій співробітників кафедри хімії

Підручники, навчальні посібники, типові програми

1. Кононський А.И. Гистохимия – К.: Вища шк., 1976. – 279 с.
2. Кононский А.И. Органическая химия – К.: Сільгоспосвіта, 1994. – 526 с.
3. Кононський О.І. Органічна хімія – К.: Дакор, 2003.– 568 с.
4. Кононский А.И. Биохимия животных – К.: Вища шк., 1984. – 416 с.
5. Кононский А.И. Биохимия животных – М.: Колос, 1992. – 526 с.
6. Кононський О.І. Біохімія тварин – К.: Вища шк., 1994. – 439 с.
7. Кононський О.І. Біохімія тварин. Підручник. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К.: Вища школа, 2006. – 454 с.
8. Кононский А.И. Физическая и коллоидная химия – К.: Вища шк., 1986. – 312 с.
9. Кононський О.І. Фізична і колоїдна хімія. Підручник. – 2-е вид. доп. і випр. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 312 с.
10. Горальський Л.П., Хомич В.Т., Кононський О.І. Основи гістологічної техніки і морфофункціональні методи досліджень у нормі та при патології. Навчальний посібник. – Житомир: Полісся, 2005. – 288 с.
11. Цехмістренко С.І., Кононський О.І. Біохімія молока та молокопродуктів: Навч. посіб. / С.І. Цехмістренко, О.І. Кононський. – Біла Церква, 2014. – 168 с.
12. Цехмістренко С.І., Цехмістренко О.С. Біохімія м'яса та м'ясопродуктів: Навч. посіб. / С.І. Цехмістренко, О.С. Цехмістренко. – Біла Церква, 2014. – 192 с.
13. Кононский А.И. Органическая химия. Методические рекомендации. – Киев: УСХА. – 1982. – 126 с.
14. Кононський О.І. Органічна хімія. Практикум. – К.: Вища школа, 2002.– 248 с.
15. Цехмістренко С.І., Кононський О.І., Цехмістренко О.С. Біохімія тварин з основами фізичної і колоїдної хімії. Практикум: Навч. посіб. – Біла Церква, 2011. – 216 с.
16. Кононський О.І., Мельничук Д.О., Усатюк П.В. Типова програма кандидатського іспиту із спеціальності “біохімія” (03.00.04) Міністерство освіти України – Київ, 1998. 14 с.
17. Кононський О.І., Мельничук Д.О., Захаренко М.О. Органічна, біологічна та фізикоколоїдна хімія. Програма для вищих аграрних закладів освіти III і IV рівнів акредитації із спеціальності 7.130361 – “зооінженерія” Київ, “Вища школа”, 1999. – 23 с.
18. Кононський О.І., Мельничук Д.О., Усатюк П.В. Органічна хімія. Програма для вищих аграрних закладів освіти III і IV рівнів акредитації із спеціальності 7.130501 – “ветеринарна медицина” – Київ, “Вища школа”, – 1999. – 17 с.
19. Мельничук Д.О., Четчєкін О.В., Кононський О.І. та інш. Біохімія тварин з основами фізичної і колоїдної хімії. Програма для вищих аграрних закла-

дів освіти III і IV рівнів акредитації із спеціальності 7.130501 – “ветеринарна медицина” Київ: Аграрна освіта, 2000. – 11 с.

Національні стандарти України, технічні умови

1. Національний стандарт України. Корми для тварин. Визначення вмісту азоту та обчислення вмісту сирого протеїну. Частина 1. Метод К'єльдаля. (ISO 5983-1:2005, IDT) ДСТУ ISO 5983-1:2014. Київ, ДП УкрНДНЦ, 2016.
2. Національний стандарт України. Корми для тварин. Визначення вмісту азоту та обчислення вмісту сирого протеїну. Частина 2. Метод пакета зброджування та перегання з водяною парою. (ISO 5983-2:2005, IDT) ДСТУ ISO 5983-2:2014. Київ, ДП УкрНДНЦ, 2016.
3. Ферокол. Технічні умови України (ТУ У) 24.4.00493712.003-2002. ОКП. 933730.
4. Біомет. Технічні умови України (ТУ У) 24.4.00493712.002-2002. ОКП. 933730.
5. Полімет. Технічні умови України (ТУ У) 24.4.00493712.003-2002. ОКП. 933730.
6. Полімет-Селен. Технічні умови України (ТУ У) 24.4.00493712.005-2002. ОКП. 933730.
7. Препарати комплексні адаптогенні для молодняка свиней на відгодівлі. ТУ. ДСТУ 4917:2008.
8. Препарати селенорганічні для перепелів. ТУ. ДСТУ 4914:2008.
9. Препарати для профілактики та лікування анемічного стану поросят-сисунів. ТУ. ДСТУ 4919:2008.
10. Препарати антиоксидантно-вітамінні для супоросних свиноматок. ТУ. ДСТУ 4918:2008.
11. Полімет-В₁₂ – Технічні умови України (ТУ У) 24.4.00493712.005-2003. ОКП. 933730.
12. Вітамет – Технічні умови України (ТУ У) 24.4.00493712.007-2003. ОКП. 933730.
13. Препарати для зменшення негативних наслідків під час відлучення поросят від свиноматок. Технічні умови. ДСТУ 4916:2008.
14. Добавка кормова «Лактокас» Технічні умови ТУ У 10.9-2960512097-001:2013, 2018.
15. Добавка кормова «Наноцерій» Технічні умови ТУ У 10.9-2960512097-003:2013, 2018.

Патенти

1. Цехмістренко С.І., Нікітенко А.М., Поліщук В.М. Спосіб активації процесів метаболізму у страусів. – Патент на корисну модель № 38897, 2009.
2. Цехмістренко С.І., Чубар О.М., Пономаренко Н.В. Спосіб годівлі перепелів. – Патент на корисну модель № 44613, 2009.

3.Цехмістренко С.І., Пономаренко Н.В., Чубар О.М. Спосіб підвищення антиоксидантного захисту організму перепелів за окисного стресу. – Патент на корисну модель № 44615, 2009

4.Цехмістренко С.І., Цехмістренко О.С., Яремчук Т.С. Спосіб підвищення енергетичного обміну та антиоксидантного захисту в організмі перепелів // Патент на корисну модель № 49848, 2010.

5.Пат. 69049 UA, МПК А61 К33/26. Залізовмісний препарат “Ферокол” з пролонгованим виділенням активної речовини для профілактики залізодефіцитних станів тварин / В.Г. Герасименко, В.С. Бітюцький, О.М. Мельниченко, М.О. Герасименко, П.І. Веред, В.М. Оксамитний. – № 20031110835; Заявл. 28.11.2003; Опубл. 16.08.2004 // Бюл. № 8.

6.Пат. 68862, 7 А61 К33/26. ПА. Спосіб профілактики та лікування анемії новонароджених поросят / В.Г. Герасименко, В.С. Бітюцький, О.М. Мельниченко, М.О. Герасименко, П.І. Веред, В.М. Оксамитний. – № 2003110200; заявл. 12.11.03; опубл. 16.08.04, Бюл.№8.

7.Пат. 6101 А, 7 А 61К33/26. ПА. Комплексний мінерально-вітамінний препарат для профілактики мікроелементозів новонароджених поросят / В.Г. Герасименко, В.С. Бітюцький, О.М. Мельниченко, М.О. Герасименко. – № 20040907693; заявл. 22.09.04; опубл. 15.04.05, Бюл. № 4.

8.Пат. 6102 А, 7 А 61К33/26. ПА. Препарат Полімет-В12 для профілактики та лікування анемії новонароджених поросят /В.Г. Герасименко, В.С. Бітюцький, О.М. Мельниченко, М.О. Герасименко. – № 20040907694; заявл. 22.09.04; опубл. 15.04.05, Бюл. № 4.

9.Пат. 01300 UA, МПК А61К33/26. Спосіб стабілізації біологічно активних речовин / В.Г. Герасименко, В.С. Бітюцький, О.М. Мельниченко, І.А. Псуйко, Н.В. Соболева. – № 20040907989; заявл. 9.02.06; опубл. 14.10.06, Бюл. № 8.

10. Пат. 9069 UA, МПК А61К33/26. UA. Спосіб одержання стійкого магнітокерованого біокатализатора / В.Г. Герасименко, В.С. Бітюцький, О.М. Мельниченко, М.І. Цвіліховський, І.Я. Коцюмбас. – № 20041209896; Заявл. 03.12.2004; Опубл. 15.09.2005 // Бюл. № 9.

11. Пат. 71364A UA, МПК А61К33/26. Препарат “Полімет” для профілактики анемії та оксидативного стресу у сільськогосподарських тварин / В.Г. Герасименко, В.С. Бітюцький, О.М. Мельниченко, М.О. Герасименко. – № 20031212335; Заявл. 25.12.2003; Опубл. 15.11.2004 // Бюл. № 11.

12. Пат. 6103 UA, МПК А61К33/26. Комплексний селеновмісний препарат для профілактики мікроелементозів у сільськогосподарських тварин / В.Г. Герасименко, В.С. Бітюцький, О.М. Мельниченко, М.О. Герасименко. – № 20040907696; Заявл. 22.09.2004; Опубл. 15.04.2005 // Бюл. № 4.

13. Цехмістренко С.І., Поліщук С.А., Радзівілова Ю.О., Поліщук В.М. Спосіб підвищення запліднюючої здатності сперми кнурів-плідників // Патент на корисну модель № 63320, 2011.

14. Спосіб одержання пектину з рослинної сировини: патент на корисну модель № 59178, зареєстровано 10.05.2011.

15. Спосіб одержання іммобілізованого ферменту із фітазною активністю: патент на корисну модель № 59178, зареєстровано 25.11.2011.

16. Пат. Україна, МПК А61D 19/02 (2006.01). Спосіб підвищення виживання спермій / С.І. Цехмістренко, В.А. Коберська. № u 2014 13151; заявл. 08.12.2014; опубл. 10.04.2015, Бюл. № 7.

17. Пат. Україна, МПК (2015.01) А01К 21/00 А61D 19/02 (2006.01). Спосіб покращення якості спермопродукції бугаїв / С.І. Цехмістренко, В.А. Коберська. № u 2014 13148; заявл. 08.12.2014; опубл. 27.04.2015, Бюл. № 8.

18. Пат. Україна, МКВ G 01N 33/12 Спосіб визначення пероксидного числа жиру кролів тетрометричним методом / Богатко Н.М., Федорченко М.М., С.І. Цехмістренко 2017

19. Пат. Україна, МКВ G 01N 33/12 Спосіб визначення пероксидного числа жиру кролів/ Богатко Н.М., Федорченко М.М., С.І. Цехмістренко 2017

20. Цехмістренко С.І., Федорченко М.М., Роль Н.В. Спосіб підвищення інтенсивності росту кролів // Патент на корисну модель № 115205, 2017.

21. Федорченко М.М., Богатко Н.М., Цехмістренко С.І., Федорченко А.М. Спосіб визначення кислотного числа жиру кролів титрометричним методом // Патент на корисну модель № 118368, 2017.

22. Федорченко М.М., Богатко Н.М., Цехмістренко С.І., Федорченко А.М. Спосіб визначення пероксидного числа жиру кролів // Патент на корисну модель № 118369, 2017.

23. Цехмістренко С.І., Роль Н.В., Федорченко М.М. Спосіб підвищення інтенсивності росту молодняка кролів // Патент на корисну модель № 126658, 2018.

24. Бітюцький В.С., Харчишин В.М., Мельниченко О.М., Цехмістренко С.І., Мельниченко Ю.О., Цехмістренко О.С., Веред П.І. Спосіб підвищення продуктивності, конверсії корму та збереження перепелів // Патент на корисну модель № 132654, 2019.

25. Спосіб корекції ліпідного обміну у перепелів за участю наноматеріалів: патент на корисну модель № 137453, МПК (2019.01) / Бітюцький В.С., Харчишин В.М., Мельниченко О.М. та ін. – заявл. 22.03.2019 ; опублік. 25.10.2019; бюл. №20. – 4 с.

Статті у журналах, які індексуються у WOS і SCOPUS

1.Цехмістренко С.І. Пероксидне окислення ліпідів у деяких органах травлення курей у постнатальному онтогенезі при дії на них радіоактивного цезію Укр. біохім. журн. – 1999, т. 71; 4 – С. 99-102.

2. Кононський О.І., Цехмістренко С.І., Міхайліна О.В., Сімоненко М.М., Вітинський В.В. Білково-нуклеїновий обмін і пероксидне окиснення ліпідів у органах і тканинах курей в онтогенезі та за дії іонізуючої радіації // Укр. біохім. журн., 2002. – Т. 74, № 46. – С. 207–208.

3. Чубар О.М., Цехмістренко С.І. Вміст окремих жиророзчинних вітамінів у тканинах печінки перепелів при застосуванні зерна амаранту // Світ медицини та біології – 2006, №2 – 56-59 с.

4.Цехмістренко С.І., Пономаренко Н.В. Рівень глутатіонової системи антиоксидантного захисту у тканинах підшлункової залози перепелів при нітратному навантаженні // Світ медицини та біології –2006 – №2. С. 49–53.

5.Цехмістренко С.І., Пономаренко Н.В., Чубар О.М. Вільнорадикальні процеси та антиоксидантний статус у тканинах травних залоз перепелів у постнатальному періоді онтогенезу та їх корекція зерном амаранту // Український біохімічний журнал, 2006. – Т.78, №2., – С. 91–96.

6.Цехмістренко С.І., Пономаренко Н.В. Вплив додавання до раціону перепелів зерна амаранту на ліпідний склад тканин підшлункової залози, скелетних м'язів та жовтка яєць // Укр. біохім. журн., 2007, Т. 79, № 4. – С.110–113.

7.Цехмістренко С.І., Поліщук В.М. Вікові особливості функціонування системи антиоксидантного захисту крові страусів // Укр. біохім. журн., 2010. – Т. 82, № 5 – С. 92–97.

8.Цехмістренко С.І., Пономаренко Н.В. Склад ліпідів та їх пероксидне окислення у підшлунковій залозі перепелів за дії нітратів і у разі згодовування насіння амаранту // Укр. біохім. журн., 2013. – Т. 85, № 2 – С. 84–92.

9.Поліщук С.А., Цехмістренко С.І., Поліщук В.М., Коберська В.А. Інтенсивність пероксидного окиснення ліпідів та окисної модифікації протеїнів у спермі кнурів- і бугаїв-плідників // The Ukrainian biochemical journal.– 2014. – Vol, 86, N 5 (1) – P. 258.

10. [A word about the teacher (In memory of Oleksiï Ivanovych Konons'kyï)] / Tsekhmistrenko, S.I. // Ukrainiï biokhimiçeskiï zhurnal Volume 86, Issue 4, 2014 Jul-Aug, Pages 228-229/

11. Burlaka A., Tsybulin O., Sidorik E., Lukin S., Polishuk V., Tsehmistrenko S., Yakymenko I. Overproduction of free radical species in embryonal cells exposed to low intensity radiofrequency radiation // Experimental oncology. – 2013. – V. 35, N 3. – P. 219–225.

12. Цехмістренко О.С., Цехмістренко С.І., Бітюцький В.С., Мельниченко О.М., Олешко О.А. Біоміметична та антиоксидантна активність нанокристалічного діоксиду церію // Світ медицини та біології. – 2018, № 1(63). – С. 196-201.

13. Polishchuk S., Tsekhmistrenko S., Polishchuk V., Tsekhmistrenko O., Ponomarenko N., Seleznyova O. Genetic peculiarities of free radical oxidation of lipids and proteins in the semen of breeding boars. – Biologija. 2018. Vol. 64. No. 3. P. 249–257.

14. Tsekhmistrenko, S.I., Bityutsky, V.S., Tsekhmistrenko, O.S., Polishchuk, V.M., Polishchuk, S.A., Ponomarenko, N.V., Melnychenko, Y.O., & Spivak, M.Y. Enzyme-like activity of nanomaterials. Regulatory Mechanisms in Biosystems. – 2018. 9(3). – P. 469–476. <https://doi.org/10.15421/021870>

15. Yakymenko I., Burlaka A., Tsybulin O., Brieieva O., Buchynska L., Tsehmistrenko S., Chekhun V. Oxidative and mutagenic effects of low intensity GSM 1800 MHz microwave radiation. – Exp. Oncol. 2018. – 40, 4, P. 282–287

16. Tsekhmistrenko S., Rol N., Fedorchenko M. Peroxide oxidation processes and enzyme activity of the antioxidant system in the organism of rabbits of the New Zealand breed. – Biologija. 2019. Vol. 65. No. 1. P. 12–19.

17. Tymoshok N.O., Kharchuk M.S., Kaplunenko V.G., Bityutskyy V.S., Tsekhmistrenko S.I., Tsekhmistrenko O.S., Spivak M.Y., Melnichenko O.M. Evaluation of effects of selenium nanoparticles on *Bacillus subtilis*. // *Regulatory Mechanisms in Biosystems*. 2019.– 10(4). – P. 544-552.

18. Chernyuk, S., Zahorodnii, A., Chernyavskyy, O., Polishchuk, V., Polishchuk, S., Karaulna, V., ... & Fedorchenko, M. Biological conservants impact on the silage quality and aerobic stability.// *Ukrainian Journal of Ecology*. – 2019. – 9(1). – 226-230.

19. Cherniavskiy, O., Babenko, S., Bomko, V., Dyachenko, L., Ponomarenko N., Polishchuk, V., ... & Polishchuk, S. Productivity and mineral exchange in the body of young pigs when feeding probiotics.// *Ukrainian Journal of Ecology*. – 2019. – 9(1). – P. 220-225.

20. Polishchuk V.M., Tsekhmistrenko S.I., Polishchuk S.A., Ponomarenko N.V., Rol N.V. et al. Age-related characteristics of lipid peroxidation and antioxidant defense system of ostriches (*Struthio camelus domesticus*) // *Ukrainian Journal of Ecology*. –2020.– 10(1). – P. 168-174.

21. Tsekhmistrenko, S.I., Bityutskyy, V.S., Tsekhmistrenko, O.S., Horalskyi, L.P., Tymoshok, N.O. Bacterial synthesis of nanoparticles: A green approach. *Bio-systems Diversity*. – 2020. – 28(1).– P. 9–17.

Рекомендації

1. Цехмістренко С.І., Михайліна О.В., Кононський О.І. Рекомендації щодо використання антиоксиданта дилудину для усунення токсичної дії радіонуклідів на організм птиці. – Біла Церква, 1999. – 14 с.

2. Рекомендації щодо застосування вітчизняного залізовмісного препарату “Ферокол” для профілактики та лікування анемії поросят-сисунів /В.Г. Герасименко, В.С. Бітюцький, О.М. Мельниченко, П.І. Веред. – Біла Церква, 2004. – 7 с.

3. Рекомендації щодо застосування препарату комплексної дії “Біомет” для профілактики та лікування анемії новонароджених поросят / В.Г. Герасименко, В.С. Бітюцький, О.М. Мельниченко, П.І. Веред. – Біла Церква, 2004. – 9 с.

4. Методичні рекомендації щодо застосування антианемічних препаратів для корекції адаптивних систем організму поросят / Білоцерків. держ. аграр. ун-т; Укл.: В.Г. Герасименко, В.С. Бітюцький, О.М. Мельниченко. – Біла Церква, 2007. – 12 с.

5. Методичні рекомендації щодо застосування селеновмісного препарату з антиоксидантними властивостями для профілактики та лікування залізодефіцитної анемії поросят / Білоцерків. держ. аграр. ун-т; Укл.: В.С. Бітюцький. – Біла Церква, 2007. – 14 с.

6. Цехмістренко С.І., Пономаренко Н.В., Чубар О.М. Рекомендації щодо використання зерна амаранту в годівлі сільськогосподарської птиці – Біла Церква, 2006. – 17 с.

7. Цехмістренко С.І., Нікітенко А.М., Поліщук В.М. Рекомендації щодо застосування препаратів комплексної дії для підвищення продуктивності страусів. – Біла Церква, 2008. – 14 с.

8. Кононський О.І., Цехмістренко С.І., Єсьман Д.В. Рекомендації щодо використання вітаміну Е в годівлі перепелів. – Біла Церква, 2008. – 20 с.

9. Цехмістренко С.І., Кононський О.І., Цехмістренко О.С., Яремчук Т.С. Рекомендації щодо використання препаратів Селену. – Біла Церква, 2009. – 16 с.

10. Цехмістренко С.І., Поліщук С.А., Радзивілова Ю.О., Поліщук В.М., Мартинюк І.О. Рекомендації щодо застосування біокомплексного препарату для підвищення показників якості сперми кнурів-плідників. – Біла Церква. – 2011. – 18 с.

11. Цехмістренко С.І., Коберська В.А., Голембівський С.О. Рекомендації щодо застосування вітаміноподібного препарату для підвищення показників якості сперми бугаїв-плідників – Біла Церква, 2014. – 16 с.

12. Цехмістренко С.І., Федорченко М.М., Роль Н.В. Рекомендації щодо застосування вітамінно-мінеральної добавки для регуляції процесів антиоксидантного захисту в організмі кролів. – Біла Церква, 2016. – 13 с.

Літературно-публіцистичні видання

1. Кононський О.І. Відлуння Чорнобиля. – Луганськ: Елтон-2, 1996. – 30 с.

2. Кононський О.І. Дороги життя. – Луганськ: Ельтон-2, 1998. – 272 с.

3. Кононський О.І. Герої народу – безсмертні. – Біла Церква: Мустанг, 1998. – 28 с.

4. Кононський О.І. Майстер ліричної прози (про К.Г. Паустовського). – Луганськ: Елтон, 1999. – 51 с.

5. Кононський О.І. Здоров'я, загартування і зимове купання – Біла Церква: Мустанг, 2000. – 198 с.

6. Кононський О.І. Наша гордість. – Луганськ: Ельтон-2, 2000. – 50 с.

7. Кононський О.І. Незабутній Шолохов. – Київ, 2002. – 44 с.

8. Кононський О.І. Таємниці мозку великих людей, Київ, 2002. – 30 с.

9. Ковбасюк Г.Д., Кононський О.І., Ковбасюк В.Г. Минуле та сучасне медицини Білої Церкви. – Біла Церква, 2003. – 232 с.

10. Кононський О.І. Пушкін і Біла Церква, Біла Церква: Вид. О.В. Пшонківський, 2011. – 160 с.

За час існування кафедра підготувала не одну тисячу фахівців, котрі вписали низку сторінок у розвиток вітчизняної науки, а також у практику тваринництва, ветеринарії, агрономії, екології та інших галузей сільського господарства.